

Publikací to nekončí: analýza přístupnosti judikatury Nejvyššího správního soudu

Šimon Chvojka*

Abstrakt: Vyhledávání judikatury je pro právní profese denním chlebem – advokáti a advokátky tak činí pro podporu svých závěrů, akademici pro analýzu a kritiku rozhodovací činnosti a soudci, soudkyně a jejich asistenti a asistentky při přípravě rozhodnutí. Možnost efektivního vyhledávání judikatury je tak velmi důležitá. Příspěvek se zabývá možnostmi a omezeními vyhledávání v oficiálním vyhledávači Nejvyššího správního soudu, a to prostřednictvím fulltextového a metadatového vyhledávání při využití citací relevantních právních předpisů a prejudikatury. Předkládaná analýza identifikuje rozdílný přístup na několika úrovních. Jde o nejednotné citace předpisů a judikatury mezinárodních soudů v textu a různé přístupy k přiřazování metadat k rozhodnutím. Důsledkem je pak omezená použitelnost oficiálního vyhledávače, jelikož si uživatel nemůže být jistý úplností svého vyhledávání, případně je zahlcen množstvím nerelevantních výsledků.

Klíčová slova: Nejvyšší správní soud, publikace, vyhledávání, judikatura, rozhodnutí, metadata

Úvod

V nedávné době vyšly zajímavé studie věnující se citační analýze judikatury, které se zaměřují na otázky související se způsobem práce a citacemi rozhodnutí různých národních i mezinárodních soudů.¹ Publikace se mimo jiné zabývají otázkami relevance citace již existujících rozhodnutí v následných rozhodnutích, jejich počtem a implikacemi, které to přináší pro práci s judikaturou obecně.

Základní podmínkou pro citaci rozhodnutí v textu je jeho nalezení. Aby tak mohl kdokoliv (soud nebo správní orgán ve svém rozhodnutí, právní zástupci ve svém podání či akademici a akademičky ve svém textu) relevantní judikaturou argumentovat, musí být schopen ji v mase všech publikovaných rozhodnutí identifikovat. Právě na otázku možné identifikace relevantních rozhodnutí se zaměřuje tento příspěvek.

Přístupnost judikatury, čímž rozumím jednoduchost identifikace relevantních rozhodnutí z pohledu uživatelů, zkoumám prostřednictvím případové studie oficiálního vyhledávače² Nejvyššího správního soudu. Studie je zároveň omezena na vyhledávání soudních rozhodnutí skrze relevantní ustanovení právních předpisů a citované prejudikatury

* Mgr. Šimon Chvojka, doktorand, katedra ústavního práva a politologie, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, odborný pracovník, ústav pro otázky soudnictví, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, a postgraduální student, Trinity College of Dublin. Autor byl v minulosti též asistentem soudce Nejvyššího správního soudu. E-mail: simon.chvojka@law.muni.cz. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2326-7288>. Pracovní verze tohoto příspěvku byla prezentována na konferenci JAR-Association Congress konané ve dnech 25.–26. 5. 2023 v Římě. Tento článek vznikl na Masarykově univerzitě v rámci projektu *Soudy a soudci* (MUNI/A/1426/2022) podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytlo MŠMT v roce 2023.

1 HARAŠTA, Jakub – SMEJKALOVÁ, Terezie – NOVOTNÁ, Tereza. *Citační analýza judikatury*. Praha: Wolters Kluwer, 2021; nebo KOSAŘ, David et al. *Domestic Judicial Treatment of European Court of Human Rights Case Law: Beyond Compliance*. Routledge, 2020.

2 Dostupný na www.vyhledavac.nssoud.cz.

zejména Ústavního soudu, Evropského soudu pro lidská práva a Evropského soudního dvora, a to při využití fulltextového i metadatového vyhledávání. U citací těchto rozhodnutí totiž, na rozdíl od citace vlastní judikatury, předpokládám problémy.

Článek je členěn do dvou základních částí. V první je rozebrána publikace rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako základní podmínka pro jejich nalezení a následnou citaci. Ve druhé části, která je těžištěm tohoto příspěvku, pak hodnotím vyhledávací možnosti oficiálního vyhledávače prostřednictvím fulltextového vyhledávání a vyhledávání za užití metadat přiřazených k jednotlivým rozhodnutím.

1. Publikace rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

Existuje několik důvodů, proč je zveřejňování soudních rozhodnutí důležité – zvyšuje transparentnost, umožňuje laické i odborné veřejnosti kontrolu a kritiku soudního rozhodování a zároveň také vede ke zvýšení právní jistoty a předvídatelnosti práva.³ To platí zejména u rozhodnutí vrcholných soudních institucí, jejichž posláním je vytvoření a zajištění jednotnosti rozhodovací činnosti, pročež je žádoucí široká dostupnost těchto rozhodnutí všem aktérům správních a soudních řízení.⁴ To (včetně požadavku transparentnosti) reflektuje také způsob publikace judikatury – z dřívějšího zveřejňování rozhodnutí v soukromých sbírkách přešla praxe na hromadné zveřejňování soudních rozhodnutí na internetu.^{5,6}

Nejvyšší správní soud v tomto ohledu ve srovnání s obdobnými institucemi není výjimkou. Ačkoliv publikaci nenařizuje žádný právní předpis,⁷ soud postupuje podle obecného rámce zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.⁸ V oficiálním vyhledávači je tak možné dohledat všechna rozhodnutí končící řízení od roku 2003.⁹ Nyní vyhledávač obsahuje 67 595 plných textů rozhodnutí, kterými se řízení končí (bez ohledu na výsledek a typ řízení).¹⁰ Rozhodnutí jsou navíc publikována v několika formátech.

Mimo to rozhoduje Nejvyšší správní soud také o procesních věcech. Ponecháme-li stranou obecně nezajímavá procesní rozhodnutí vyzývající k odstranění vad a nedostatků podání,¹¹ která nejsou publikována (ani to nedává příliš smysl), rozhoduje tento soud

³ SMEJKALOVÁ, Terezie. Publikace judikatury a její adresáti. *Revue pro právo a technologie*. 2012, roč. 3, č. 6, s. 29–30.

⁴ BOBEK, Michal. Publikace judikatury. In: BOBEK, Michal – KÜHN, Zdeněk (eds). *Judikatura a právní argumentace*. Praha: Auditorium, 2013, s. 219–220.

⁵ Skoro všechny ústavní soudy, 80 % nejvyšších soudů a 60 % nejvyšších správních soudů publikují svá rozhodnutí na internetu – viz VAN OPIJNEN, Marc et al. Online Publication of Court Decisions in Europe. *Legal Information Management*. 2017, roč. 17, č. 3, s. 139. DOI: 10.1017/S1472669617000299.

⁶ Již tak nemůže docházet ke sporům o názor soudu vyslovený v rozhodnutí kvůli rozdílným verzím v různých sbírkách, jako se tomu stalo například u jednoho z přelomových rozhodnutí britského vrcholného soudu – pro detaily viz ARVIND, T. T. – BURSET, Christian. A New Report of Entick v. Carrington (1765). *Kentucky Law Journal*. 2022, roč. 110, s. 265–332.

⁷ KRÁLÍK, Lukáš. Tvorba a publikace judikatury. *Právník*. 2018, roč. 157, č. 4, s. 323. Nejnovější právní úprava zveřejňování soudních rozhodnutí se vztahuje jen na okresní, krajské a vrchní soudy – viz § 118a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích a vyhláška č. 403/2022 Sb., o zveřejňování soudních rozhodnutí.

⁸ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 7. 11. 2018, č. j. 31 A 68/2018-177, odst. 6 a 39–41.

⁹ WALACH, Adam. Vyhledávání judikatury správních soudů na webových stránkách Nejvyššího správního soudu. *Revue pro právo a technologie*. 2011, roč. 2, č. 4, s. 9.

¹⁰ Vyhledávací dotaz byl zadán k 1. 7. 2023 za užití metadat o typu rozhodnutí ve vztahu k řízení. Předseda soudu Karel Šimka nicméně uvádí, že rozhodnutí NSS (přičemž ovšem není zřejmé, jakého typu) je přes 80 000 – viz ŠIMKA, Karel. Proč citují judikaturu aneb pár osobních důvodů, proč číst knihu Citační analýza judikatury. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2023, roč. 31, č. 2, s. 432. DOI: 10.5817/CPVP2023-2-10.

¹¹ § 109 odst. 1, věta první, zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („SŘS“).

o odkladném účinku, předběžných opatřeních, ustanovení zástupce (zákonného zástupce, opatrovníka anebo právního zástupce), osvobození od soudních poplatků, prominutí či prodloužení lhůty nebo uložení či prominutí pokuty. Publikace těchto rozhodnutí je už nejednotná. První dva druhy rozhodnutí měly být publikovány od 1. 6. 2021,¹² nicméně fakticky k tomu došlo až o více než rok později. Od té doby je ve vyhledávací dostupných 2 809 takových rozhodnutí, a to i s dřívějším datem.¹³

Další důležitá procesní rozhodnutí o ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků již plošně publikována nejsou. Těchto rozhodnutí je od roku 2012 do roku 2021 přibližně 3 500,¹⁴ nicméně ve vyhledávací jich je dostupných pouze 48.¹⁵ Není přitom zřejmé, proč tato rozhodnutí nejsou zveřejňována. Jedním z nabízených důvodů je ochrana údajů účastníků řízení, jelikož při rozhodování těchto záležitostí se soud zabývá osobním a finančním zázemím žadatelů. To nicméně považuji za nepravděpodobné, neboť při přezkumu těchto druhů rozhodnutí vydaných krajským soudem není publikační praxe odlišná od ostatních rozhodnutí a soud osobní i finanční situaci běžně popisuje.¹⁶ Jelikož tato procesní rozhodnutí nejsou publikována, je v tomto rozsahu snížena transparentnost justice a ohrožena jednotnost rozhodování napříč jednotlivými senáty i soudci zpravodaji a soudkyněmi zpravodajkami. Situace je dle mého názoru zhoršena navíc tím, že procesní rozhodnutí ohledně ustanovení zástupce a osvobození od soudního poplatku se týkají samotného přístupu k soudu, který může být v případě nevyhovění žádosti omezen. Závěr o obecné nepublikaci pak platí i pro rozhodnutí o prominutí či prodloužení lhůty¹⁷ a uložení či prominutí pokuty.

Analýzu publikace rozhodnutí lze uzavřít tak, že i přestože zveřejňování rozhodnutí Nejvyššího správního soudu není zákonem vyžadováno, soud tak sám extenzivně činí. Výjimkou jsou určitá procesní rozhodnutí, která bohužel nejsou z neznámého důvodu vůbec zveřejňována. I v této oblasti se ovšem situace zlepšuje, což ukazuje změna přístupu k publikaci usnesení týkajících se odkladného účinku a předběžných opatření.

2. Přístupnost rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

S extenzivní publikací rozhodnutí inherentně souvisí hrozba informačního přehlčení, což se může rovnat až faktické nepublikaci.¹⁸ To přesouvá pozornost od publikace judikatury k její přístupnosti, což úzce souvisí s fungujícím vyhledávacím a indexačním systémem.¹⁹ Jinými slovy, dostatečná přístupnost judikatury vyžaduje snížení informačního přehlčení vznikajícího při prohledávání velkého množství rozhodnutí.²⁰

¹² § 129 odst. 3 písm. c) a d) Kancelářského a spisového řádu. Všechny verze textu jsou dostupné z: <https://www.nssoud.cz/o-soudu/organizace-soudu/organizacni-dokumenty> [cit. 2023-02-27].

¹³ Vyhledávací dotaz byl zadán k 1. 7. 2023 za užití metadat o výroku NSS.

¹⁴ Data pochází z interního systému soudu a byla získána s přivolením předsedy Nejvyššího správního soudu Karla Šimky.

¹⁵ Vyhledávací dotaz byl zadán k 1. 7. 2023 za užití metadat o výroku rozhodnutí.

¹⁶ Z příkladů rozhodnutí, kde soud podrobně rozebírá situaci stěžovatelů lze odkázat na rozsudek NSS ze dne 23. 2. 2023, č. j. 4 As 295/2022-13, odst. 19 a 20; ze dne 20. 7. 2022, č. j. 10 As 170/2022-17, odst. 11; či ze dne 9. 8. 2021, č. j. 4 As 166/2021-17, odst. 9 a 10.

¹⁷ Z každého pravidla existují výjimky, zde to je usnesení NSS ze dne 1. 7. 2015, č. j. 7 Afs 102/2015-36.

¹⁸ SMEJKALOVÁ, Terezie. *Publikace judikatury a její adresáti*, s. 32.

¹⁹ BOBEK, Michal. *Publikace judikatury*, s. 228.

²⁰ OPIJNEN, Marc van et al. On-Line Publication of Court Decisions in the EU: Report of the Policy Group of the Project Building on the European Case Law Identifier. *SSRN Electronic Journal*. 2017, s. 15–16. DOI: 10.2139/ssrn.3088495.

Mám za to, že v současné době existují dva základní způsoby, jak identifikovat potenciálně relevantní rozhodnutí.

Prvním je fulltextové vyhledávání. Při jeho použití ovšem uživatel musí znát obsah hledané informace²¹ (např. konkrétní slovní spojení vyskytující se v textu), což představuje značnou nevýhodu. Tento způsob vyhledávání také může vést s ohledem na obecnost dotazu k vysokému počtu falešně pozitivních výsledků. Je zřejmé, že dostaneme jiný počet výsledků při hledání „nepřijatelnost, azyl, vážný trestný čin“ nežli při dotazu „zaměření pole, GPS, zemědělské dotace“. V předkládané případové studii se nicméně omezují pouze na vyhledávání skrze citovaná ustanovení a judikaturu, jelikož jejich hodnotu uživatelé standardně znají.

Druhou možností je vyhledávání za využití metadat, která mohou naznačovat obsah dokumentu.²² V tomto kontextu mohou metadata být rozdělena na dva druhy, a to podle způsobu jejich přiřazení. Objektivně přiřazovaná metadata jsou nezávislá na úvaze jejich vkladatele. Subjektivně přiřazená metadata jsou pak výsledkem úvahy vkladatele.

V některých případech mohou být metadata přiřazena pouze objektivně (např. datum rozhodnutí, spisová značka, složení rozhodujícího senátu), jelikož z podstaty věci je jejich hodnota předem definována. V případě některých metadat ovšem dochází k volbě mezi objektivním a subjektivním přístupem – tak tomu je v kontextu Nejvyššího správního soudu u metadat o relevantní prejudikatuře a dotčených ustanovení právních předpisů.

Jsou-li tato metadata přiřazena objektivním způsobem, obsahují všechna rozhodnutí a ustanovení, která jsou v textu rozhodnutí citována, bez ohledu na jejich relevanci pro výsledek řízení. Tento přístup řeší problém informačního přehlcení pouze částečně, jelikož rozhodnutí často obsahují všeobecně nerelevantní citace – například různá procesní pravidla²³ anebo dále nerozvedenou judikaturu.²⁴ Z tohoto důvodu pak mohou být výsledky vyhledávání zapleveleny množstvím nerelevantních výsledků.

V případě subjektivního přístupu je ponecháno na úvaze vkladatele, jaká rozhodnutí a ustanovení právních předpisů uvedená v textu považuje za relevantní v kontextu anotovaného rozhodnutí, a tedy která budou v metadatech uvedena. Tato možnost zvyšuje riziko nekonzistentního přístupu k hodnocení toho, co je „relevantní“, mezi různými vkladateli.

Mimo to lze o přístupnosti judikatury uvažovat i v širším smyslu. Kromě snadnosti identifikace potenciálně relevantního rozhodnutí lze do přístupnosti započítat i různé způsoby ulehčující čtení a práci s rozhodnutím vycházející ze srozumitelného právního psaní. Mezi ty můžeme zařadit časté používání nadpisů,²⁵ vložení obecného shrnujícího odstavce do rozhodnutí,²⁶ anebo citaci relevantní judikatury s uvedením konkrétního

²¹ HARAŠTA, Jakub. Srovnávací studie právních informačních systémů: rozdíly mezi systémy při využití různých vyhledávacích strategií. *Revue pro právo a technologie*. 2020, roč. 11, č. 22, s. 231. DOI: 10.5817/RPT2020-2-8.

²² OPIJNEN, Marc van et al. *On-Line Publication of Court Decisions in the EU*, s. 16; ONDŘEJOVÁ, Eva et al. *Report on the Accessibility to Judicial Decisions through Publication Standards* [online]. 2015, s. 61 [cit. 2023-06-28]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680700781>.

²³ Například při podřazení námitek pod jednotlivé důvody kasační stížnosti (§103 odst. 1 SŘS) anebo citace § 110 odst. 4 SŘS v závěru připomínající vázanost krajského soudu právním názorem NSS.

²⁴ Jde například o rozhodnutí týkající se definice pojmu nepřezkoumatelnosti anebo nepřijatelnosti, kterou soud často cituje.

²⁵ Viz například dělení rozsudku NSS ze dne 7. 7. 2023, č. j. 10 Afs 271/2021-36; nebo ze dne 22. 6. 2023, č. j. 9 As 62/2023-37.

²⁶ Viz například rozsudek NSS ze dne 23. 3. 2023, č. j. 8 As 40/2022-76, odst. 1; ze dne 28. 6. 2023, č. j. 10 As 341/2022-36, odst. 1; nebo ze dne 22. 7. 2023, č. j. 9 Afs 91/2021-25, odst. 1.

odstavce.²⁷ Mnozí soudci a soudkyně Nejvyššího správního soudu již takové kroky pro lepší přístupnost dělají, což je chvályhodná praxe.

2.1 Fulltextové vyhledávání

Největším problémem fulltextového vyhledávání skrze citované právní předpisy a precedensní rozhodnutí mezinárodních soudů a Ústavního soudu je nejednotnost jejich citací. Různé senáty, soudci a soudkyně zpravodajové a jejich asistenti a asistentky používají různé citační styly a zkratky, což vylučuje využití fulltextového vyhledávání.

Jasnou ukázkou tohoto problému je rozhodnutí Evropského soudního dvora *BONVER WIN*,²⁸ týkající se loterií a volného pohybu osob, ve kterém byl překonán předcházející právní názor Nejvyššího správního soudu. Prostřednictvím fulltextového vyhledávání²⁹ bylo při využití populárního názvu „BONVER WIN“ nalezeno 129 rozhodnutí, nesprávně napsaný název „BONWER WIN“ má 7 rozhodnutí. Při vyhledávání za užití správně napsané spisové značky „C-311/19“ bylo nalezeno 83 rozhodnutí a nesprávně napsaná „C-311/2019“ má 6 výsledků.

Bližší zkoumání výsledků ukazuje následující:

- vysoký počet výsledků „BONVER WIN“ je způsoben tím, že jde zároveň o název společnosti, která se opakovaně v řízeních před Nejvyšším správním soudem vyskytuje, a to i před rozhodnutím Evropského soudního dvora, její název je tak v hlavičkách rozhodnutí, ačkoliv případ nemusí nutně souviset s rozhodnutím evropského soudu;
- v některých rozhodnutích je jako „BONVER WIN“ také označeno rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, a nikoliv Evropského soudního dvora;³⁰
- většina rozhodnutí, která odkazují na rozhodnutí Evropského soudního dvora populárním názvem, obsahuje také spisovou značku;
- nicméně v některých případech není spisová značka vůbec použita,³¹ nebo populární název³² či spisová značka³³ obsahují překlep. Dokonce i rozhodnutí rozšířeného senátu, které vydal po vyřízení jím předložené předběžné otázky, obsahuje pouze (!) nesprávnou spisovou značku.³⁴

Je zřejmé, že aby uživatel získal kompletní obraz o judikatuře navazující na rozhodnutí *BONVER WIN*, musí využít několika fulltextových vyhledávacích dotazů. Tento přístup je navíc náchylný na falešně pozitivní výsledky či zobrazování částečně se překrývajících výsledků s předchozím vyhledáváním, což vyhledávání ztěžuje a prodlužuje.

²⁷ Například rozsudek NSS ze dne 19. 7. 2023, č. j. 10 Ads 33/2023-60, odst. 20 a 21; ze dne 18. 7. 2023, č. j. 2 As 89/2022-36, odst. 12; či ze dne 23. 6. 2023, č. j. 5 Ads 132/2022-33, bod 20.

²⁸ Rozsudek ESD ze dne 3. 12. 2020, C-311/19, *BONVER WIN*, ECLI:EU:C:2020:981.

²⁹ Vyhledávací dotaz byl zadán k 31. 5. 2023 v oficiálním vyhledávači. Výsledné číslo reflektuje pouze počet dokumentů, ve kterých se vyhledávaný výraz vyskytuje, nikoliv celkový počet výskytů v těchto dokumentech.

³⁰ Například rozsudek NSS ze dne 15. 4. 2020, č. j. 10 As 78/2018-62, odst. 11.

³¹ Rozsudek NSS ze dne 18. 2. 2022, č. j. 1 As 333/2021-35, odst. 19; nebo ze dne 31. 3. 2021, č. j. 2 As 191/2019-33, odst. 35.

³² „BONWER“ namísto „BONVER“ – viz rozsudek NSS ze dne 31. 3. 2023, č. j. 8 As 381/2021-40, odst. 14.

³³ Rozsudek NSS ze dne 21. 2. 2023, č. j. 2 As 280/2021-39, odst. 22; nebo ze dne 14. 9. 2022, č. j. 4 As 351/2021-32, odst. 29.

³⁴ Usnesení rozšířeného senátu ze dne 10. 2. 2021, č. j. 5 As 177/2016-139, odst. 35. Nicméně uživatel toto rozhodnutí najde i podle populárního názvu, jelikož bylo vydáno ve věci společnosti *BONVER WIN*, která je uvedena v hlavičce rozhodnutí.

Podobnými problémy mohou trpět i citace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, jelikož Nejvyšší správní soud opět různě kombinuje populární název a spisovou značku. Příkladem je rozhodnutí *Engel*,³⁵ které při vyhledávání prostřednictvím populárního názvu „Engel“ má o 20 výsledků více (64 dohromady) než při vyhledávání čísla stížnosti „5100/71“.³⁶

Citace judikatury Ústavního soudu se zpravidla činí pouze prostřednictvím spisové značky (např. Pl. ÚS 8/20), populární název se nevyužívá. To zjednodušuje proces hledání reflexe rozhodnutí Ústavního soudu v judikatuře Nejvyššího správního soudu, jelikož celý soud využívá pouze jednu proměnnou. Problém v tomto případě vzniká „pouze“ ve struktuře konkrétní citace, kde může být například opomenuta mezeira (tedy „Pl.ÚS 8/20“), což může vést k neúplnosti výsledků. To stejné pak platí i pro citaci vlastních rozhodnutí, kde je obecně respektována citace prostřednictvím čísla jednacího a vyhledávání navazujících rozhodnutí tak obecně nečiní problém.

Bližší zhodnocení fulltextového vyhledávání citací právních předpisů je momentálně nad moje možnosti, jelikož existuje množství způsobů, jakými na ně může být odkazováno. Kromě různých zkratků při odkazování na tytéž předpisy (například „zákon o dani z přidané hodnoty“³⁷, „zákon o DPH“³⁸ nebo „ZDPH“³⁹, či „informační zákon“⁴⁰, „zákon o slobodném přístupu k informacím“⁴¹ nebo „InfZ“⁴²) jde i o uspořádání textu („stavební zákon v § 34 uvádí, že“ namísto „§ 34 stavebního zákona uvádí“) anebo vypuštění názvu zákona úplně („obdobné vyplývá i z § 78 tohoto zákona“). Obecně je ale možné uvést, že citační praxe Nejvyššího správního soudu není u některých předpisů jednotná a z důvodu různých způsobů odkazování na relevantní ustanovení v textu a současnou absencí funkce NEAR⁴³ nemusí být fulltextové vyhledávání vhodné.

2.2 Vyhledávání prostřednictvím metadat

Metadata mohou být vhodným pomocníkem při překonávání problémů spojených s fulltextovým vyhledáváním. Nyní se tak podíváme na jejich využívání u Nejvyššího správního soudu.

Každé rozhodnutí Nejvyššího správního soudu je spojeno s množstvím metadat, která mohou být samostatně nebo v kombinaci s ostatními použita pro efektivní vyhledávání

³⁵ Rozsudek ESLP, *Engel a ostatní proti Nizozemí*, 23. 11. 1976, č. stížností 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72.

³⁶ Vyhledávací dotaz byl zadán k 31. 5. 2023 v oficiálním vyhledávači. Výsledné číslo reflektuje pouze počet dokumentů, ve kterých se vyhledávaný výraz vyskytuje, nikoliv celkový počet výskytů v těchto dokumentech.

³⁷ Nejnověji např. rozsudek NSS ze dne 30. 6. 2023, č. j. 5 Afs 115/2022-54, odst. 2; nebo ze dne 28. 6. 2023, č. j. 10 Afs 320/2021-67, odst. 18.

³⁸ Nejnověji např. rozsudek NSS ze dne 12. 7. 2023, č. j. 1 Afs 293/2021-61, odst. 24; nebo ze dne 22. 6. 2023, č. j. 10 Afs 298/2022-48, odst. 10.

³⁹ Nejnověji např. rozsudek NSS ze dne 16. 6. 2023, č. j. 2 Afs 327/2021-37, odst. 6, nebo ze dne 13. 1. 2023, č. j. 4 Afs 94/2022-66, odst. 1.

⁴⁰ Například rozsudek NSS ze dne 12. 7. 2023, č. j. 3 As 78/2021-39, odst. 1; nebo ze dne 28. 4. 2023, č. j. 2 As 108/2020-49, odst. 2.

⁴¹ Například rozsudek NSS ze dne 21. 4. 2023, č. j. 5 As 60/2022-26, odst. 2; nebo ze dne 24. 4. 2023, č. j. 8 As 193/2022-30, odst. 2 a 3.

⁴² Například rozsudek NSS ze dne 9. 2. 2023, č. j. 9 As 54/2021-21, odst. 1; či ze dne 6. 10. 2022, č. j. 1 As 287/2021-53, odst. 2.

⁴³ Jde o funkci, která vyžaduje, aby se všechna fulltextově hledaná slova nacházela v určité vzdálenosti v textu od sebe. V kontextu vyhledávání citací právních předpisů to omezuje možnost, kdy rozhodnutí obsahuje odkazy na též ustanovení právního předpisu, které uživatel hledá, nicméně v jiném předpise.

relevantní judikatury. Celkem vyhledávač obsahuje 72 druhů metadat, která jsou různě vhodná pro vyhledávání. Jde o:

- spisovou značku (v různých formátech – podle vzoru Nejvyššího správního soudu, ECLI anebo sbírkové číslo);
- informace související se správním řízením (název správního orgánu, spisová značka rozhodnutí a datum jeho vydání);
- informace související s řízením u krajského soudu (označení krajského soudu, spisová značka rozhodnutí a datum jeho vydání);
- data o rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (datum zahájení řízení, rozhodnutí, vydání, právní moci a dostupnosti v databázi);
- informace o stranách sporu (název stěžovatele, pokud jde o právnickou osobu, název správního orgánu, zástupci stran);
- další informace o rozhodnutí (rozhodující senát, soudce zpravodaj, typ rozhodnutí, výsledek řízení);
- relevantní ustanovení práva (národního i mezinárodního);
- relevantní prejudikatura (včetně původce a označení);
- související řízení u jiných soudů (např. řízení u rozšířeného senátu nebo řízení o ústavní stížnosti a související podrobnosti).

Vraťme se nyní k případu *BONVER WIN*. Pokud vyhledáme rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, která mají v metadatech odkázáno toto rozhodnutí, jsou výsledky horší než při fulltextovém vyhledávání. Využití „C-311/19“ vedlo k 28 výsledkům, zatímco „BONVER WIN“ pouze k 16. Srovnání s výsledky fulltextového vyhledávání (83 pro spisovou značku a 129 pro populární název) ukazuje buďto nejednotnost v tom, co jednotliví vkladatelé metadat považují za „relevantní prejudikaturu“, anebo jejich nedůslednost při vkládání metadat. Obojí ovšem absolutně znehodnocuje možnost využít metadatum při vyhledávání, jelikož si uživatel nikdy nemůže být jistý, zda našel vše relevantní.

Zároveň to, že se výsledky vyhledávání v metadatech za pomoci spisové značky a populárního názvu překrývají pouze částečně, poukazuje na nejednotnost hodnot metadat při jejich vkládání do systému. Jinými slovy, citace vložená do systému může mít podobu od velmi detailní („rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 3. 12. 2020, C-311/19, *BONVER WIN*, ECLI:EU:C:2020:981“) až po minimalistickou („C-311/19“). To má opět vliv na výsledky. Na velikost tohoto vlivu se zaměřím nyní blíže.

2.3 Metadatum ohledně prejudikatury

Následující analýza vychází z metadat relevantní judikatury Ústavního soudu, Evropského soudu pro lidská práva a Evropského soudního dvora, které byly vloženy k jednotlivým rozsudkům.⁴⁴ Rozsudky Nejvyššího správního soudu opomím, jelikož vyhledávání jejich citací fulltextovým vyhledáváním nepředstavuje pro jednotné citace problém. Cílem analýzy je zjistit množství a hodnoty vkládaných metadat a zjistit jejich využitelnost a případně vhodnou vyhledávací strategii při jejich využití pro identifikaci relevantních rozhodnutí.

⁴⁴ Za získání těchto dat autor děkuje Štěpánu Paulíkovi, který vytvořil kód pro vytěžení vyhledávače a data stáhl. Kód je dostupný na jeho GitHubu: https://github.com/stepanpaulik/apex_courts_dataset [cit. 2023-06-22].

Dataset se skládá ze 106 452 záznamů, které byly ve vyhledávači dostupné k 31. 3. 2023. Každý z těchto záznamů představuje jedno vložení metadat (zpravidla jednoho relevantního rozhodnutí)⁴⁵ k celkem 40 130 rozhodnutím Nejvyššího správního soudu, což je počet rozhodnutí, ke kterým byl vytvořen alespoň jeden záznam. Z tohoto počtu je 410 rozhodnutí procesních, ostatní jsou meritorní. Již to ukazuje jisté nedostatky tohoto datasetu, které je nutné si uvědomit. Jednak se dataset nevztahuje ke všem existujícím rozhodnutím. Ve vyhledávači tak jsou rozhodnutí, ke kterým buďto nebyla přidělena žádná relevantní prejudikatura, anebo žádná taková není. Z druhého, není možné garantovat, že dataset obsahuje všechna relevantní rozhodnutí, která jsou v textu rozhodnutí skutečně citována, jak ostatně ukazuje příklad *BONVER WIN*. Nicméně vzhledem k tomu, že cílem analýzy je popsat obsah, nejsou tyto nedostatky překážkou.

Záznamy jsou rozdělitelné do dvou kategorií, a to na základě způsobu vložení. Primárním způsobem anotování rozhodnutí relevantní prejudikaturou je její výběr z předem definovaného seznamu (což má výhodu jednotné formy metadat). Těchto záznamů je v datasetu 96 281. Druhým způsobem je „volné“ anotování (10 135 záznamů), které mají libovolnou strukturu a využívají se v případě, že seznam dané rozhodnutí neobsahuje. Manuálně jsem nakódoval „volné“ záznamy odkazující na rozhodnutí Ústavního soudu, Evropského soudu pro lidská práva a Evropského soudního dvora na základě obsahu citace, zda obsahují populární název a spisovou značku případu. Také jsem se snažil hodnotit formální správnost citace, tj. například zda spisová značka rozhodnutí Evropského soudního dvora má uvedený rok ve správném formátu („19“ namísto „2019“).

Výsledky jsou překvapivé v negativním smyslu tohoto slova.

První graf ukazuje rozdělení záznamů podle soudu vydávající citované rozhodnutí a způsobu vložení záznamu (ze seznamu/„volně“).

Z grafu vyplývá, že seznam, ze kterého lze jednotně přiřazovat prejudikaturu k dalším rozhodnutím, obsahuje především rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Ostatní soudy

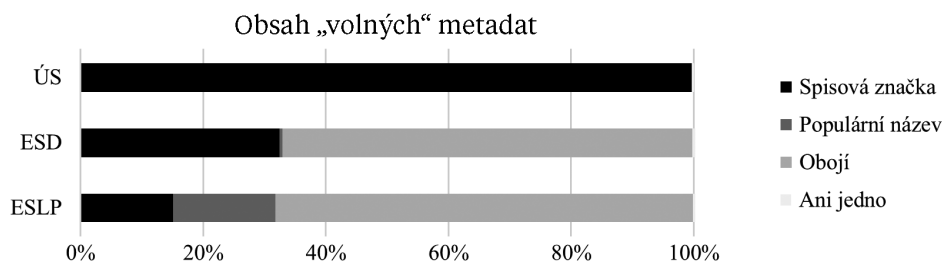
⁴⁵ Dataset obsahuje 10 záznamů, které obsahují citace více rozhodnutí od více soudů. Ty byly pro účely analýzy z důvodu nízkého počtu opomenuty.

mají nízký či žádný počet rozhodnutí obsažených v seznamu, a tak citace jejich rozhodnutí jsou tvořeny především „volně“. To samo o sobě nevytváří problém, jelikož uživatel je i tak schopný je využít, obsahuje-li záznam relevantní informace.

Nicméně problematický je celkový počet záznamů u Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu, jelikož jde o počty velmi se vzdalující počtu skutečných citací v textu rozhodnutí. Výzkum přístupu českých soudů k judikatuře Evropského soudu pro lidská práva ukazuje, že mezi roky 2003 a 2015 Nejvyšší správní soud učinil v 1 913 svých rozhodnutích celkem 5 894 unikátních odkazů na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva.⁴⁶ Ačkoliv je mezi datasetem citovaného výzkumu (2003–2015) a mé analýzy (2003–2023) pouze částečný časový překryv, můj novější a časově širší dataset obsahuje méně než desetinu (!) skutečných odkazů provedených v textu rozhodnutí identifikovaných touto studií. V případě metadat týkajících se judikatury Ústavního soudu existující literatura uvádí, že od roku 2013 do září 2018 učinil Nejvyšší správní soud minimálně 13 473 unikátních odkazů.⁴⁷ Nicméně můj dataset obsahuje pouze přibližně třetinový počet těchto odkazů, ačkoliv pokrývá mnohem delší časové období. Rozdíly u obou soudů mezi počtem skutečně citovaných rozhodnutí a počtem rozhodnutí v datasetu je s největší pravděpodobností způsoben nevložením rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva nebo Ústavního soudu jako relevantní prejudikatury do metadat. V případě Evropského soudního dvora v současnosti neexistuje obdobná studie, a tudíž hodnoty nelze porovnat. Příklad *BONVER WIN* nicméně naznačuje, že situace může být v tomto případě podobná.

Lze tedy konstatovat, že metadata reflektují pouze malou část citací judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu (a pravděpodobně i Evropského soudního dvora), které Nejvyšší správní soud činí v textu jednotlivých rozhodnutí. Tento rozdíl, v kombinaci s nejednotným přístupem k hodnocení, která judikatura je „relevantní prejudikatura“, sám o sobě devalvuje možnost použít metadata k efektivnímu vyhledávání judikatury.

V dalším kroku se – i přes neúplnost databáze – zaměřím na hodnotu vložených metadat. Zajímá mě, zda jsou „volně“ vkládané citace jednotné. Následující graf ukazuje, kolik procent metadat vložených „volně“ týkajících se rozhodnutí Ústavního soudu, Evropského soudu pro lidská práva a Evropského soudního dvora obsahuje spisovou značku, populární název nebo obojí.

Co se týká metadat rozhodnutí Ústavního soudu, praxe při jejich vkládání je jednotná a totožná s citacemi v textu. Z celkových 3 175 záznamů pouze 1 záznam obsahuje spisovou

⁴⁶ KOSAŘ, David et al. *Domestic Judicial Treatment of European Court of Human Rights Case Law*, s. 140.

⁴⁷ HARAŠTA, Jakub – SMEJKALOVÁ, Terezie – NOVOTNÁ, Tereza. *Citační analýza judikatury*, s. 130.

značku i populární název, 10 záznamů neobsahuje žádnou ze sledovaných hodnot (buď označení rozhodnutí chybí úplně anebo je využita citace číslem publikace ve Sbírce zákonů), ostatní záznamy pak obsahují spisovou značku. Bohužel přibližně desetina z těchto záznamů (283 v absolutních číslech) obsahuje nějakou formu typografické chyby, jako je chybějící tečka, nesprávně umístěná mezera či rok napsaný ve špatném formátu.

Praxe v případě metadat týkajících se judikatury Evropského soudního dvora je srovnatelná, jelikož většina záznamů obsahuje spisovou značku. Obecně je ale více využíváno označení v kombinaci s populárním názvem. Ve vztahu k populárním názvům je důležité poznamenat, že jsou vkládány v různých délkách a stylech, což může vést k tomu, že uživatel hledající jejich prostřednictvím nemusí najít všechna rozhodnutí při zvolení nevhodného stylu populárního názvu.⁴⁸ V takovém případě se jeví jako vhodné vyhledávat judikaturu právě prostřednictvím spisové značky, jelikož tento údaj je ve valné většině záznamů a je jednotný. Je také důležité poznamenat, že z celkových 1 888 záznamů 195 záznamů obsahuje formální chybu ve spisové značce, zejména jde o chybějící pomlčku. Ve srovnání s metadaty týkajícími se druhých dvou zkoumaných soudů je také zajímavé, že některé záznamy u rozhodnutí Evropského soudního dvora obsahují i ECLI.

V případě záznamů týkajících se Evropského soudu pro lidská práva je situace odlišná. Ačkoliv ve většině záznamů je relevantní rozhodnutí identifikováno prostřednictvím spisové značky i populárního názvu, 167 záznamů obsahuje pouze jeden z těchto údajů.

Výsledkem je, že uživatel musí přizpůsobit svoji vyhledávací strategii tomu, jakou citovanou judikaturu hledá. V případě rozhodnutí Ústavního soudu a Evropského soudního dvora se nyní jeví jako vhodné využití spisové značky (při přihlédnutí k možným formálním překlepům), v případě rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva je pak nutné využít obojí. Ve všech případech budou ale výsledky s vysokou pravděpodobností nekompletní, jelikož metadata obsahují pouze malou výše skutečně citovaných rozhodnutí.

2.4 Metadata ohledně relevantních ustanovení

V případě vkládání metadat ohledně relevantních ustanovení právních předpisů má systém Nejvyššího správního soudu výhodu v tom, že prostřednictvím vkladového formuláře zajišťuje jednotnou strukturu vloženého záznamu. Zůstává otevřenou otázkou pro další výzkum, zda problémy nejednotnosti se vztahují i na tuto část metadat. Nejednotnost může opět spočívat v rozdílném přístupu k „relevantnosti“ citace, což má vliv na její vložení do systému, a také v detailnosti vkládané citace. Systém umožňuje označovat relevantní ustanovení až na úroveň jejich písmen, ovšem každý vkladatel nemusí být tak důsledný. Jelikož nemám k dispozici obdobný dataset, jako v případě relevantní prejudikatury, poukáži v této části pouze na jeden strukturální problém týkající se vkládání těchto metadat.

Při vkládání totiž vkladatel nespecifikuje konkrétní časovou verzi zákona, která je pro řešený případ rozhodná. To je v kontextu nejvyšších soudů obzvláště problematické, jelikož často řeší dlouhotrvající řízení. Datum napadení kasační stížnosti či datum vyřízení tak již nemusí reflektovat právní úpravu k tomuto datu. Uživatel je pak nucen časově náročným

⁴⁸ Příkladem je rozhodnutí CILFIT, u kterého populární názvy v metadatech jsou „cilfit“, „Srl Cilfit – v likvidaci – a další v. Ministerstvo zdravotnictví a Lanificio di Gavardo SpA v. Ministerstvo zdravotnictví“, „Srl Cilfit a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministerstvu zdravotnictví“, „Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA“ nebo „Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità“, nicméně všechna metadata obsahují „CILFIT“.

způsobem zjišťovat rozhodné časové znění aplikovaných právních předpisů v textu rozhodnutí, a to za situace, kdy většina rozhodnutí obsahuje citaci zákona s dovětkem „ve znění pozdějších předpisů“ namísto označení konkrétní časové verze. V některých případech pak může být důležité i více časových znění stejného ustanovení, což je ovšem ukryto až hluboko v textu rozhodnutí a vede k dalšímu prodloužení vyhledávání.

Obzvláště problematickou je absence specifikace časové verze zákona v metadatech, pokud dojde ke změně struktury relevantního ustanovení například v podobě vložení nového odstavce doprostřed paragrafu a přečíslování ostatních. V takovém případě již záznamy vložené v systému nereflktují aktuální strukturu relevantního ustanovení. I pokud si je uživatel vědom tohoto omezení, bude výsledek vyhledávání obsahovat mnoho falešně pozitivních výsledků, které znamenají vysokou časovou náročnost vyhledávání.

2.5 Konzistentnost, konzistentnost, konzistentnost...

Je zřejmé, že uživatelé mají při využívání oficiálního vyhledávače na stránkách Nejvyššího správního soudu před sebou několik překážek. To platí bez ohledu na to, zda se pokouší najít relevantní rozhodnutí pro svoji věc skrze fulltextové vyhledávání, nebo za užití metadat. Obě možnosti jsou limitovány nejednotností citací, druhá pak navíc i nejednotností vkládání metadat ústící v neúplnost.

V obou případech je problematická nejednotnost obsahu citací. V případě fulltextového vyhledávání jde o možnou roztržitost zkratk právních předpisů (či jejich citaci opisem – „dle § 43 téhož zákona platí, že...“) a nejednotnost ve formě citace soudních rozhodnutí (která dopadá zejména na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a Evropského soudního dvora, u citací rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu je citace činěna zpravidla jednotně prostřednictvím spisové značky). Jak ukazuje analýza datasetu, tato dimenze nejednotnosti platí i v případě metadat, a to zejména v případě citací rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva.

Konzistentnost je při citacích důležitou hodnotou.⁴⁹ V případě legislativy je důležité, aby předpisy mimo jiné obsahovaly jednotný slovník a vyhýbaly se používání synonym.⁵⁰ Proč by to v případě judikatury (a zejména v otázkách citací) nemělo platit také?

Jednoduchým způsobem sjednocení citací rozhodnutí by mohla být implementace ECLI, které je vytvářeno pro všechna rozhodnutí Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu, Ústavního soudu, Evropského soudu pro lidská práva i Evropského soudního dvora. Tento jednotný standard by tak usnadnil následné vyhledávání judikatury navazující na konkrétní rozhodnutí. Navíc implementace tohoto standardu nevyžaduje úpravy stávajícího systému, jelikož ECLI je možné vkládat do „volně“ vkládaných záznamů.

V případě mapování metadat se ještě přidává nejednotnost odpovědi na otázku, co je „relevantní“ prejudikatura nebo ustanovení právního předpisu. Nejvyšší správní soud by v tomto ohledu měl učinit jasné rozhodnutí, zda jsou metadata týkající se prejudikatury a relevantních právních předpisů vkládána na základě objektivních nebo subjektivních kritérií a následně tuto praxi důsledně dodržovat. Oba tyto přístupy mají své výhody a nevýhody. Zatímco v případě objektivního přístupu (do metadat jsou vložena všechna citovaná rozhodnutí a ustanovení předpisů) je eliminována možná nejednotnost přístupu

⁴⁹ ONDŘEJOVÁ, Eva et al. *Report on the Accessibility to Judicial Decisions through Publication Standards*, s. 54.

⁵⁰ EICHLEROVÁ, Kateřina. Přístupnost a předvídatelnost práva. *Právník*. 2001, roč. 140, č. 2, s. 133.

různých vkladatelů, dochází zároveň ke snížení hodnoty metadat z důvodu zahrnutí i citací procesních předpisů. V případě subjektivního přístupu se pak zvyšuje riziko různorodého přístupu vkladatelů (jako je tomu ostatně nyní), nicméně může vést k relevantnějším metadatům, a tedy i výsledkům vyhledávání.

Kloním se k tomu, aby metadata byla přidělována na základě kombinovaného přístupu. Všechny procesní citace právních předpisů, pokud nejsou daným rozhodnutím nějakým způsobem interpretovány, by neměly být do metadat propisovány. Všechny ostatní citované předpisy a veškerá citovaná judikatura by pak součástí metadat být měla. To omezuje libovůli při výběru citací, které budou vloženy, a zároveň metadata odplevelí od zjevně obecně nerelevantních citací.

Klíčovým aspektem je také transparentnost výběru přístupu ze strany Nejvyššího správního soudu, aby jednotliví uživatelé znali možné výhody a omezení vyhledávače a mohli tomu přizpůsobit svoji vyhledávací strategii. Dalším z možných vylepšení může být i umožnění uživatelům nahlašovat nesprávně vložené údaje.

Očekávatelnou námitkou proti změnám v citační praxi a vkládání metadat je jejich aplikace pouze do budoucna. Samozřejmě není možné provádět úpravy v textu již vydaných rozhodnutí, o to důležitější jsou ale správně vložená metadata obsahující informaci o citovaných rozhodnutích a ustanovení právních předpisů v jednotné podobě. Ty lze přitom za pomoci softwarového řešení identifikovat v textu publikovaných rozhodnutí – jak nám ostatně ukazují výše citované studie citační praxe – a následně doplnit jako metadata v jednotném citačním standardu i k již existujícím rozhodnutím.

Závěrem lze v této části poukázat na to, že řešení této situace je pouze na bedrech Nejvyššího správního soudu. Jen uvnitř této instituce je možné se rozhodnout mezi způsoby přiřazování metadat, nastavit jednotný citační styl v textu rozhodnutí a vynucovat jej.

Závěr

Příspěvek se zaměřil na otázku publikace a přístupnosti judikatury Nejvyššího správního soudu. Zkoumal současnou praxi zveřejňování rozhodnutí, citací právních předpisů a judikatury v textu a množství a obsah metadat.

S publikací rozhodnutí nemá Nejvyšší správní soud problémy. Všechna konečná rozhodnutí jsou přístupná v oficiálním vyhledávací soudu, což je praxe srovnatelná s obdobnými zahraničními institucemi. Soud také publikuje procesní rozhodnutí o odkladném účinku a předběžných opatření, nikoliv však již další procesní usnesení (zejména o ustanovení právního zástupce nebo osvobození od soudních poplatků). To je kaňkou na jinak chvályhodném postupu soudu.

Hodnocení přístupnosti je už méně přívětivé. Kvůli nejednotným citacím právních předpisů a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a Evropského soudního dvora je možnost fulltextového vyhledávání ztížena. Zpravidla je pro kvalitní rešerši nutné znát tyto různé přístupy soudu (např. různé zkratky zákonů anebo potřebu hledat judikaturu jak podle spisové značky, tak i populárního názvu). Vyhledávání reflexe judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu prostřednictvím fulltextového vyhledávání je již lepší, jelikož jejich citace je činěna prostřednictvím spisové značky či čísla jednacího.

Možnost využít metadata k vyhledávání relevantní judikatury naráží při zkoumání citací rozhodnutí výše uvedených soudů taktéž na nejednotnost při posuzování „relevantnosti“ ze strany vkladatelů a na jejich důslednost. Jak jsem zjistil, metadata obsahují pouze malou část skutečně učiněných citací rozhodnutí mezinárodních soudů a Ústavního

soudu v rozhodnutích Nejvyššího správního soudu. Tento způsob se tak taktéž nejeví jako vhodný pro vyhledávání.

V otázce metadat je Nejvyšší správní soud také nedostatečně transparentní, jelikož uživatelům neposkytuje informace důležité pro přizpůsobení vyhledávací strategie ve vyhledávači.

Je samozřejmě pravda, že i přes to všechno jsou současné možnosti vyhledávání judikatury pro technický pokrok o desítky mil dále, než kde byly před dvaceti lety,⁵¹ a vyhledávač Nejvyššího správního soudu se s tímto snaží držet krok. Nicméně tato případová studie ukazuje, že nynější stav stále není tak dobrý, jak by mohl být při následování vcelku základních pravidel ohledně konzistentnosti. Navíc by jednotnost ze strany soudů (a to samozřejmě nejenom Nejvyššího správního soudu) mohla představovat ulehčení pro nové automatizované analýzy rozhodnutí, jako je třeba síťová analýza judikatury.

Otázka snadnosti vyhledávání judikatury má přitom jasné praktické konotace. S narůstajícím množstvím existujících rozhodnutí je nutné více a více se před rozhodnutím věci ujišťovat, že jiný senát nebo soud již k řešenému problému něco neřekl.⁵² Jednoduché a efektivní vyhledávání relevantní judikatury tak vede ke zrychlení řízení, jelikož právní zástupci stran mohou označit relevantní prejudikaturu již ve svém podání a soudci, soudkyně a jejich asistenti a asistentky mohou prostřednictvím dobře nastaveného systému provést rešerši rychleji. Jasný dopad to může mít i na práci krajských soudů a správních orgánů, které mohou rozhodovací činnost kasačního soudu snadněji reflektovat a tím zamezit samotnému vzniku či následnému pokračování sporu. V takovém případě pak Nejvyšší správní soud plní svoji roli sjednotitele rozhodovací činnosti danou zákonem, jelikož se taktéž snižuje pravděpodobnost vzniku různých judikатурních kolejí z důvodu nenalezení již existující prejudikatury a nevědomého odchylení se. Odchylení se od již existujícího názoru je přitom v ústavní rovině problém práva na zákonného soudce, jelikož ten nesedí v „běžném“ senátě, ale v rozšířeném. Důsledkem pak může být zrušení rozhodnutí ze strany Ústavního soudu.

V současné době, s ohledem na obecně akceptovanou širokou praxi publikování rozhodnutí, je otázka přístupnosti rozhodnutí otázkou klíčovou. Nejde zároveň pouze o oficiální vyhledávač Nejvyššího správního soudu. Vyhledávač Nejvyššího⁵³ i Ústavního⁵⁴ soudu sice umožňují jak fulltextové vyhledávání, tak vyhledávání prostřednictvím různých metadat (u Ústavního soudu včetně relevantních právních předpisů), nicméně zcela chybí informace o způsobu přiřazování metadat. S touto oblastí bojují i zahraniční soudy. Konkrétně lze poukázat na slovenský Nejvyšší soud (*Najvyšší súd*), jehož rozhodnutí jsou sice publikována, ale chybí možnost efektivního vyhledávání,⁵⁵ jakož i slovenský Nejvyšší správní soud (*Najvyšší správny súd*), jehož vyhledávací formulář⁵⁶ umožňuje vyhledávat pouze podle spisové značky anebo obecného merita věci (tedy vyhledávač neumožňuje ani nejzákladnější fulltextové vyhledávání).

⁵¹ KADLEC, Ondřej. Od tradice k technologii: citační analýza a proměny práce s judikaturou. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2023, roč. 31, č. 2, s. 445. DOI: 10.5817/CPVP2023-2-7.

⁵² ŠIMKA, Karel. *Proč citují judikaturu aneb pár osobních důvodů, proč číst knihu Citační analýza judikatury*, s. 432.

⁵³ Dostupný z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/WebSpreadSearch [cit. 2023-07-14].

⁵⁴ Dostupný z: <https://www.nalus.usoud.cz> [cit. 2023-07-14].

⁵⁵ MATEJOVÁ, Jana. (Ne)Zájem o velké senáty na Slovensku? *Jurisprudence*. 2021, roč. XXX, č. 5, s. 25.

⁵⁶ Dostupný na: <https://www.nssud.sk/sk/rozhodovacia-cinnost/rozhodovacia-cinnost-vo-veciach-spravnych/> [cit. 2023-07-14].

It does not end with the Publication: an Analysis of the Accessibility of the Case Law of the Supreme Administrative Court

Šimon Chvojka (<https://orcid.org/0000-0003-2326-7288>)

Abstract: Searching case law is the bread and butter of the legal profession – advocates do it to support their conclusions, academics do it to analyse and critique decision-making, and judges and their clerks do it to prepare decisions. The ability to search case law effectively is therefore very important. This paper discusses the possibilities and limitations of searching the official search engine of the Supreme Administrative Court through full-text and metadata searches, using citations of relevant legislation and case law. This analysis shows that the approach of the courts is inconsistent at several levels. These include inconsistent citations of legislation and case-law in the text and different approaches to assigning metadata to decisions. As a result, the usability of the official search engine is very limited, as the user cannot be sure of the completeness of his search or is overloaded by the number of irrelevant results.

Keywords: Supreme Administrative Court, publication, search, case-law, decision, metadata